

SE MANIFESTĂ FILOSOFIA ȘI LA NIVEL LOCAL? CAZUL ARAD

MARIUS DOBRE

Cât este de firesc sau legitim să alcătuim o lucrare, fie și sub formă de dicționar, despre filosofii arădeni sau despre „filosofia românească în spațiul arădean”? (Întrebare pusă încă din capul locului și de către coordonatori, în Prefața lucrării discutate aici.) Cui folosește și de ce? Sau de ce să nu integrăm filosofii arădeni într-o lucrare mai amplă, cu mai mult sens, asupra filosofiei românești în genere? La ce bun o filosofie ultra-locală (termenul l-am inventat acum, întrucât presupunem că în lumea mare puțini oameni au auzit de orașul sau județul Arad)? În cele din urmă, ce înseamnă pe fața Pământului o filosofie românească?

Despre filosofia românească, în genere, se discută, de fapt, încă din perioada interbelică. Nu ezit nici acum de a reaminti acel citat din Mircea Vulcănescu care mi se pare relevant în orice context (pro sau contra filosofiei românești) și în care autorul indică trei dovezi în favoarea existenței filosofiei la noi: „(1) existența unei activități de filosofare autentică și originală printre români, născută din motive românești, (2) existența unui mediu de difuziune a ideilor filosofice în limba românească, prin grai sau scris, în reviste, cărți, cursuri și conferințe, (3) existența unei problematice și a unor sisteme filosofice specific românești”¹. Iar conștiința unei filosofii proprii o au în zonă și alte culturi mici ca a noastră². Și mai adaug că astăzi nu ar trebui să se mai pună această problemă: „Faptul că în spațiul răsăritean s-au configurat câteva tradiții filosofice și că ele au devenit esențiale spiritualității de aici (...) nu mai poate fi pus de nimeni la îndoială”³.

Constantin Noica i-a zis odată lui Alexandru Surdu că ardelenii își manifestă patriotismul local scriind o carte despre satul lor și îl îndemna într-un moment mai greu din viața celui din urmă să facă și el la fel⁴ (așa a luat naștere lucrarea

¹ Mircea Vulcănescu, „Filosofia românească contemporană”, în vol. *Pentru o nouă spiritualitate filosofică*, București, Editura Eminescu, 1992, p. 190.

² De curând, de pildă, un cercetător maghiar a prezentat în cadrul Seminarului Științific al Institutului de Filosofie și Psihologie „Constantin Rădulescu-Motru” comunicarea „A Possible Narrative of 19th-century Hungarian Philosophy”, speaker Béla Mester, Institute of Philosophy of the Research Center Humanities of the Hungarian Academy of Sciences, 27 ianuarie 2024.

³ Ștefan Afloroaei, *Cum este posibilă filosofia în estul Europei*, Iași, Editura Polirom, 1997, p. 15.

⁴ Alexandru Surdu, „Prefață la ediția a II-a”, *Șcheii Brașovului*, Brașov, Editura Kron-Art, 2010, p. 10.

Șcheii Brașovului). Iată că acum avem o carte și despre filosofi care au trăit sau au avut vreo activitate în „satul Arad”. Ardeleni fiind, iată că arădenii nu au cum să dezmintă părerea lui Constantin Noica...

Într-adevăr, patriotismul local are cumva un sens. Acesta vine probabil dintr-un puternic atașament față de locurile natale sau față de locurile în care trăim. Mulți dintre noi avem nostalgia uliței copilăriei, străzilor familiare unde am consumat primii ani ai vieții, satului sau orașului unde am crescut sau am trăit. Cele mai relevante exemple printre filosofi ar fi Lucian Blaga, Emil Cioran și Vasile Băncilă. Primul, născut la Lancrem, în Alba, a dat ideea spațiului mioritic, a spațiului deal-vale, cu farmecul său aparte, verificat de altfel de fiecare dintre noi călătorind în zonă. Al doilea a vorbit în multe momente, mai ales în interviuri, despre satul său natal, Rășinari, ca paradis al copilăriei, sau despre Coasta Boacii, dealul ce domină satul, deal pe care el se urca și se juca, copil fiind. Al treilea, brăilean, cu deschidere la Câmpia Bărganului, dă o replică superbă lui Lucian Blaga (cu spațiul său mioritic deal-vale) și face dintr-o câmpie sterilă (la acea vreme), o biată și întinsă câmpie, un spațiu atractiv ce poate prilejui și cugetarea filosofică.

Dicționarul de filosofi arădeni este și el un mod de a manifesta patriotismul local, unul ce dă seama de anumiți oameni de cultură, nu de locuri sau imagini din trecut și prezent. Și am convingerea că la nivel local lucrarea *Filosofie românească în spațiul arădean* va naște interes mare, dar nu numai, întrucât sunt prezentați filosofi care sunt cunoscuți și la nivel național. Iar Aradul a fost un oraș cu istorie și cultură, o capitală politică a românilor din Transilvania la un moment dat (la început de secol XX), cu un ziar de mare tiraj („Românul”), citit de românii aflați sub stăpânirea austro-ungară, aflăm din „Prefață”. Coordonatorii îndrăznesc să creadă că Aradul a fost într-o vreme și capitală filosofică a românilor din Ardeal. Și, mai arată ei, Aradul zilelor noastre renaște cultural, cu o revistă literară de succes („Arca”) și chiar cu o Societate Arădeană de Filosofie, al cărei prim proiect a fost tocmai alcătuirea acestui dicționar.

Filosofia românească are sens măcar pentru unii dintre noi. La fel și cea locală (să-i spunem „județeană”?). Ne dă un sentiment de mulțumire că oameni din același trib cu noi sau din aceeași zonă geografică au făcut performanță filosofică, un sentiment de încântare intelectuală, de oarecare mândrie sau chiar de orgoliu (cum se arată și în Prefața lucrării) etc. Filosofia românească în genul lui Mircea Vulcănescu (culegând expresii sau semnificații românești cu mare încărcătură filosofică) sau în genul lui Constantin Noica (care, deși își construiește un aparat conceptual propriu, împrumută termeni din limbajul cotidian românesc, dându-le mare înțeles filosofic) sunt astfel de exemple.

Patriotismul local este obișnuit la noi, cam la toate nivelurile culturii. Am văzut lucrări despre poeți sau scriitori locali, istorii ale vieții culturale din anumite zone/ județe ale țării. Deci, de ce nu și despre filosofi? Și, în plus, am constatat, umblând pe la diferite simpozioane prin țară, că există viață culturală și la nivel local.

Am convingerea că ideea de a promova filosofia, la orice nivel, nu este rea, în condițiile în care în România filosofia este dezavantajată atât la nivel instituțional, cât și cultural. Oamenii nu citesc filosofie fie pentru că e prea complicată, fie pentru că au fost obișnuiți încă din liceu să citească literatură. În Franța, de pildă, e altfel: având o probă de filosofie la bacalaureat, oamenii sunt mai familiarizați cu filosofia, iubesc mai mult filosofia, cumpără cărți de filosofie, chiar dacă sunt atrași și de literatură, în mod firesc, dacă ne gândim că aceasta e mai facilă și mai reconfortantă. Suntem oricum, în România, de multă vreme o cultură literaturo-centristă⁵, o cultură în care scriitorii și poeții dau direcția. Filosofia trebuie să își asigure supraviețuirea și o face de obicei cinstind memoria celor ce au activat în domeniu de-a lungul timpului. Într-o lume a literaturii, filosofia se încorporează să existe demn. Și s-ar putea ca acum, când limba engleză a ajuns să copleșească culturile, literatura și poezia românească să nu se poată ridica la nivelul următor, iar filosofia românească să facă un nou pas, acela al intrării în universal, chiar dacă aceasta s-ar petrece prin sacrificarea limbii române, în care învățase deja să se exprime eclatant (de fapt, există deja câteva performanțe notabile ale filosofilor noștri care publică în străinătate, necunoscute încă pe plan național).

În continuare, câteva cuvinte despre lucrarea *Filosofie românească în spațiul arădean*.

Colectivul editorial al acestui dicționar este: Ioan Biriș, Cristian Bocancea, Cosmin Colțun, Caius Cuțaru, Anton Ilica, Călin Lucaci, Florea Lucaci, Cristian Măduța, Dumitru Mărcuș, Maria Oprea, Regis Roman, Maria Sinaci, Matei Șimandan.

Coordonatorii își exprimă regretul de a nu fi reușit să redea caracterul multicultural al filosofiei arădene (au activat ca filosofi și gânditori maghiari, germani, evrei etc.), fiind nevoiți să se restrângă la gânditori care au scris în limba română. Dar au reușit să dea un sens mai larg sintagmei „filosofiei românești în spațiul arădean”, punând sub ea „(a) autori care, prin nașterea lor, aparțin spațiului arădean, (b) autori de lucrări filosofice care, deși nu s-au născut pe meleaguri arădene, au studiat sau activat o perioadă mai lungă sau mai scurtă de timp în Arad sau județul Arad, (c) autori care au tipărit lucrări în unele dintre publicațiile arădene (fără să se fi născut în acest spațiu sau să fi activat aici)”. Lista filosofilor arădeni de limbă română nu este însă exhaustivă, mai aflăm, întrucât cercetătorii nu au avut uneori informații despre unii care nu se mai află în viață, iar dintre filosofii arădeni în viață, unii au refuzat să fie incluși în volum din diferite motive, cel mai frecvent fiind modestia de a-și recunoaște vreo contribuție importantă în domeniul filosofiei. Oricum, dicționarul acoperă mai mult de două secole și sunt integrați și gânditori din domenii conexe precum teologia, psihologia, pedagogia sau sociologia, dacă sunt dezbătute probleme filosofice în opera acestora. Metodologia de lucru a urmat câțiva pași: date biografice (acestea, din punctul meu de vedere,

⁵ Vezi și Mircea Flonta, „Ambiția sistemului”, în vol. *Cum recunoaștem Pasărea Minervei*, București, Editura Fundației Culturale Române, 1998, p. 58.

sunt la fel de interesante ca și contribuțiile teoretice filosofice), rezultatele cercetării filosofice, lista publicațiilor științifice (uneori selectivă, din lipsă de spațiu).

Vom face în continuare o trecere în revistă a filosofilor arădeni, urmând prezentările autorilor dicționarului.

Gheorghe Achiței (1931–) a făcut liceul în județul Arad, profesor de estetică la Institutul Național de Arte Plastice, cu preocupări teoretice îndeosebi în domeniul esteticii.

Pavel Apostol (Pål Erdős, 1919–1983) este un nume cunoscut din revistele filosofice marxiste ale perioadei comuniste și știm despre el că a trăit în București, aproape de regimul politic central pe care l-a iubit cu strășnicie. Dar aflăm despre el că s-a născut la Arad, că a devenit comunist încă din ilegalitatea partidului, dar și că a fost un fel de discipol al lui Lucian Blaga la Universitatea din Cluj. Odată instaurat comunismul în România, el devine „directorul” politic al universității clujene, având grijă de epurări și de defăimarea profesorilor „burghezi”, inclusiv Blaga. Mai aflăm și că Apostol a devenit el însuși victimă a metodelor regimului, fiind înlăturat și închis, acuzat ca dușman de clasă, dușman al poporului etc. Este reabilitat apoi, devenind din nou un bun susținător al partidului. Ca filosof, a fost în studenție blagian, în comunism un marxist convins. A scris articole și cărți în mai multe domenii filosofice, de la teoria cunoașterii până la etică. În anii '70 se dedică mai ales studiului viitorologiei.

Dan Aurel Banciu (1967–2019), născut în Arad, cu studii la Cluj, preocupări în filosofia unificării europene.

Petru Berar (1931–1983), născut în județul Arad, studii la București, preocupări în sociologia religiei, dar cu reputație de „propagandist ateist”, redactor la *Era socialistă*.

Daian Bica (1996–), născut în jud. Arad, studii la București, cercetător afiliat la o facultate de filosofie din Düsseldorf, preocupări în filosofia științei.

Ioan Biriș (1948–) este un profesor universitar apreciat în comunitatea filosofică actuală din România, având și o bogată activitate de cercetare, fiind membru premiat în mai multe organizații filosofice de la noi și din străinătate. S-a născut în județul Arad, dar a predat mai ales la Universitatea de Vest din Timișoara (cu toate că locuiește în Timișoara, prețuiește mult ținuturile arădene, scriind și o carte despre meleagul natal – *Nadăș, Țara Zărandului, județul Arad*, 2017). Are contribuții în logica și teoria totalităților expuse îndeosebi în lucrarea *Totalitate, sistem, holon* (1992, 2007), lucrare premiată de Academia Română. „Admirator” al filosofiei lui Blaga, se preocupă el însuși de filosofia culturii, având o tipologie proprie a culturilor expusă în cartea *Istorie și cultură*, 1996. Preocupările de filosofie analitică a științei sau de logica științei vor avea drept rezultat cartea *Conceptele științei*, 2010. Adept al filosofiei analitice, încearcă să demonstreze în lucrarea *Limbaajul și crampele mintale* (2021) că filosofia analitică a marcat profund soarta filosofiei în vremea noastră, devenind dominantă. Este cunoscută și aplecarea profesorului Ioan Biriș spre logica aplicată, materializată în cartea *Philosophy in the Age of Applied Logic* (2017).

Lucian Blaga (1895–1961) este legat de Arad prin debutul său scriitoricesc la revista *Tribuna* și apoi prin colaborarea la ziarul *Românul* și la revista *Pagini literare*. Despre Lucian Blaga se știe deja foarte multe lucruri legate de viața și opera sa, așa că nu o să insistăm pe această temă: profesor la Cluj, cu o operă valoroasă, celebru filosof încă din perioada interbelică, autor de sistem filosofic, ostracizat după 1948 de regimul comunist. Sunt prezente în articol totuși o serie de informații prețioase privind excluderea lui Blaga de la catedra din Cluj, excludere cauzată îndeosebi de fostul discipol și doctorand Pavel Apostol, dar și privind excluderea din Academia Română.

Cristian-Gheorghe Bocancea (1968–), născut în Arad, studii la Iași, Timișoara și Arad, profesor la mai multe licee din Arad, autor al lucrării *Romano Madera și filosofia ca mod de viață* (2020).

Virgiliu Bradin (1948–), născut la Miniș, studii la Timișoara și Cluj, autor al mai multor cărți cu subiecte precum rostirea poetică, istoria locală etc.

Gheorghe Ciuhandu (1875–1947), cu studii și activitate teologică în Arad, membru de onoare al Academiei Române, cu o operă vastă, având preocupări în istoria națională și în istoria bisericească.

Mihai Ciurdariu (1927–2008), născut în județul Arad, a fost redactor-șef adjunct la *Revista de filosofie* până în 1989, preocupat de estetică și eminescologie (a scris lucrarea *Avatarurile manuscriselor Eminescu* apărută postum, 2009).

Gheorghe Clitan este legat de județul Arad prin activitatea sa într-o perioadă ca profesor la Ineu. Este un profesor universitar cunoscut al Universității de Vest din Timișoara. Interesele sale filosofice pornesc de la gândirea critică (domeniu în care s-a evidențiat atât ca teoretician – a se vedea cartea *Gândirea critică. Micromonografie*, 2003 –, cât și ca practician, fiind autorul a peste 200 de itemi de gândire critică și co-autor la manualul *Ghid pentru rezolvarea testelor de verificare a raționamentului logic*, editat de Institutul Național al Magistraturii 2010), până la studiul postmodernismului (a se vedea lucrarea *Pragmatică și postmodernism. Despre jocul raționalității și presupuzițiilor în abordarea metafilosofică a culturii*, 2002).

Cosmin Colțun (1973–) activează ca profesor în Arad, are preocupări în domeniul filosofiei religiei; lucrare reprezentativă: *Taoismul. Filosofie și religie* (1996).

Ștefan Costea (1930–2019), născut în județul Arad, a fost cercetător la Institutul de Sociologie al Academiei Române. Preocupări în istoria sociologiei românești și universale. Lucrare reprezentativă: *Istoria generală a sociologiei* (2004).

Caius-Claudius Cuțaru (1974–), născut în Arad, studii la Arad, București, Iași și Timișoara, profesor universitar la Facultatea de Teologie Ortodoxă a Universității „Aurel Vlaicu” din Arad, membru în mai multe comitete științifice ale revistelor de teologie din România. Domenii de interes: teologia, istoria religiilor, filosofia. Are la activ numeroase studii și traduceri. În filosofie, s-a interesat de problematica timpului în metafizica augustiniană. Sunt de menționat, din punct de vedere filosofic, următoarele cărți: *Problematica timpului în metafizica augustiniană* (2010), „*Homo religiosus*” în viziunea lui Mircea Eliade (2013).

Ilarion V. Felea (1901–1961) are activitate ca profesor teolog în Arad, la Academia Teologică, închis și decedat într-o închisoare comunistă. Preocupări legate de creștinismul ortodox. Are mai multe lucrări publicate înainte de comunism, altele republicate după 1989.

Grigore Georgiu (1947–), cu liceu în Arad, a fost cercetător la institute cu profil social-politic din București și profesor universitar la SNSPA. Preocupări îndeosebi în sfera relativismului cultural, pe teme precum corelațiile dintre societăți, modele culturale, mentalități colective etc. Lucrări reprezentative: *Națiune, cultură, identitate* (1996), *Identitate și integrare. De la disjuncție la conjuncție* (2001), *Istoria culturii române moderne* (2002), *Filosofie și națiune. Cultură și comunicare* (2004), *Comunicarea interculturală. Probleme, abordări teorii* (2010).

Viorel Gheorghită (1922–2002), născut în jud. Arad, începe studii de teologie și filosofie, apoi este aruncat în închisorile comuniste. După revoluție publică mai multe lucrări despre ororile din închisorile prin care a trecut.

Vasile Goldiș (1862–1934), născut în jud. Arad, studii de litere și filosofie la Budapesta și Viena, personalitate politică implicată în organizarea Marii Uniri. Studii de istorie și filosofia istoriei mai ales în jurul conceptului de națiune, dar și în jurul unor probleme ca statul, cultura, dreptul. Atât înainte de revoluție, cât și după i se publică mai multe volume dedicate acestor preocupări, dar și volume ce conțin discursurile sale privind problema națională.

Constantin Grecu (1938–) este legat de Arad prin activitatea didactică la Universitatea „Vasile Goldiș”. A fost profesor cunoscut și apreciat la Timișoara, la Institutul Politehnic și Universitatea de Vest, conducător de doctorat la Cluj. Preocupări în domeniile filosofiei analitice, filosofiei științei, logicii interrogative. A coordonat mai multe lucrări consacrate acestor domenii și a participat la elaborarea altor volume.

Otto Grefner (1927–2014), născut în jud. Arad, studii de istorie-filosofie la Cluj, profesor și arheolog la Arad. Studii și cărți publicate în zona filosofiei istoriei.

Ioan-Emanuel Gruia (1992–), legat prin studiile liceale de Arad, absolvă universitatea la Cluj; are preocupări în filosofia aplicată, practică, dezvoltând metode (dinspre psihologie, domeniu în care publică și două cărți) prin care filosofia poate rezolva probleme existențiale.

Anton Ilica (1947–), născut în jud. Arad, filolog și pedagog, profesor la Universitatea „Aurel Vlaicu”, cu 32 de cărți publicate în domeniile sale de interes. Literatură română este considerată sursă de inspirație pentru cercetările pedagogice.

Marțian Iovan (1946–2021), profesor la Arad (inclusiv la Universitatea „Vasile Goldiș”), cu studii la Cluj. Cărți publicate în domeniile dreptului, pedagogiei, filosofiei dreptului.

Călin Lucaci (1975–), născut la Arad, studii la Facultatea de Arte din cadrul Universității de Vest din Timișoara, profesor la Universitatea „Aurel Vlaicu”. Artist, are și preocupări de filosofia artei, concretizate în numeroase studii și în trei cărți (citez aici: *Spațiul imagine. Ontologia spațiului în arta plastică*, 2008; *Identitatea artei. Problematizări istorice și logico-hermeneutice*, co-autor, 2013).

Florea Lucaci (1950–), născut în jud. Arad, cu studii la București și Cluj, profesor cunoscut, a predat la Universitatea „Aurel Vlaicu” și la Universitatea de Vest din Timișoara. Este interesat filosofic de conceptul de creație (rezultat cărțile *Încercarea asupra ideii de creație*, 1989, și *Creație și ființare. Un temei în ontologia umanului*, 2002), de problematica relației filosofie-religie (rezultat cărțile *Propoziții biblice, interpretări logico-filosofice*, 2013 și 2023, *Spiritul cuvintelor. Filosofie și logică în scrierile părinților capadocieni*, 2006 și 2008), de filosofia românească (rezultat cartea *Constantin Noica, întruchipări ale gândirii*, 2020). Pe aceleași teme, regăsim în lista (selectivă) de lucrări numeroase alte studii.

Mihai Maci (1971–), născut la Arad, studii la Cluj, profesor la Universitatea din Oradea, preocupări în filosofia contemporană. Lucrarea reprezentativă: *Anatomia unei imposturi. O școală incapabilă să învețe* (2016).

Călina Mare (2026–2014) este legată de Arad prin anumite „vizite” științifice. Studii la Cluj, unde rămâne ca profesor la universitate. Domenii de interes, cu publicații: filosofia științei, epistemologia, ontologia. Deși a activat ca profesor doar în perioada comunistă, a apucat doi ani de filosofie autentică pe lângă Blaga sau D.D. Roșca. Acești doi ani + înclinarea ei spre pozitivismul autentic al epocii ar salva-o de acuzația de ideolog marxist, poziție „câștigată” prin lucrările publicate în epocă.

Cristian-Ionel Măduța (1983–), născut la Arad, cu studii la Arad și Timișoara, profesor la Universitatea „Vasile Goldiș” și la Universitatea „Aurel Vlaicu”. Cercetări în domeniile comunicării, istoriei și filosofiei. Are mai multe cărți, dintre care se remarcă *Comunicare și cultură organizațională* (2022).

Dumitru Mărcuș (1947–), născut la Arad, studii la Cluj și Timișoara. Jurnalist și profesor la mai multe licee din Arad și la Universitatea „Vasile Goldiș”. Preocupări în: literatură, modele și teorii literare; artă și comunicare; identitatea filosofiei românești. Cărți: *Ființa și firea în gândirea lui Mircea Vulcănescu* (2002), *Aspecte ale literaturii românești vechi* (2003), *Estetica și arta literaturii* (2007, 2009).

Horia Medeleanu (1933–2019), legat de Arad prin slujba de muzeograf la Muzeul Județean, cu preocupări în istoria artei și estetică. Are publicate numeroase cărți în domeniile de interes.

Alexandru de Mocioni (1841–1909), apărător al drepturilor românilor din Transilvania, cu studii în drept, dar cu preocupări filosofice legate de morală, religie și știință.

Maria Oprea (1952–), studii la Cluj, profesor în Arad, inclusiv la Universitatea „Vasile Goldiș”, cu preocupări în sociologie, asistență socială, filosofie socială. Cărți de autor: *Grupurile vulnerabile: familia monoparentală și mamele adolescente* (2014), *Devianță socială și delincvență juvenilă* (2015).

Deliu Petroiu (1922–2008), născut la Nădlac (jud. Arad), cu studii la Cluj, profesor la Universitatea din Timișoara, cu preocupări în domeniul esteticii.

Petru Pipoș (1859–1913), profesor de pedagogie la o instituție teologică din Arad, are preocupări în filosofia educației. A publicat mai multe cărți în domeniul pedagogiei.

George Pișcoci-Dănescu (1945–) a predat în Arad, cu studii la Paris, unde a și locuit o vreme, traducător al unor opere filosofice ale lui Blaga în franceză, înainte și după revoluție (cărți ale lui Blaga publicate în Franța).

Vasile Popeangă (1920–2012), profesor de pedagogie, filosofie și logică în jud. Arad, inclusiv la Universitatea „Vasile Goldiș”, pedagog cu numeroase lucrări în domeniu.

Vintilă Popescu (1895–1971), teolog cu studii la București, Viena, Graz, Munchen și Oxford, a predat la Academia Teologică din Arad (inclusiv cursuri de filosofie).

Sunt prezentați în continuare pe scurt în dicționar câțiva profesori de secol XVII–XIX de la Preparandia Arădeană („înalta școală regească greco-neunită a națiunii române”): Iosif Iorgovici, Dimitrie Constantin, Alexandru Gavra, Petru Maler, Atanasie Șandor, Lazăr Petrovici, Ioan Petrovici, Ioan Costa, Avram Sădean, Eduard Găvănescu, Victor Țărcovnicu.

Apoi se reia lista continuând cu litera R.

Regis-Mafteiu Roman (1971–), cu studii la Cluj, profesor la universitățile arădene. Cărți publicate: *Comunicare și societate: elemente de sociologie generală* (2006), *Psihosociologia conducerii* (2007), *Elemente de sociologie politică* (2008), *Comunicarea în administrația publică: societate și instituții* (2009).

Andrei Roth (1927–2009), cu studii liceale la Arad și studii de filosofie la Cluj, apropiat în primii ani ai comunismului de Pavel Apostol la universitatea clujeană unde a și predat (inclusiv cursuri de materialism istoric, sociologie marxistă). A publicat mai multe cărți, înainte și după 1989.

Remus Rus (1942–), legat de Arad prin studiile din prima parte a vieții, are studii la București, Oxford. A predat la Facultatea de Teologie Ortodoxă, Facultatea de Filosofie din Universitatea București, dar și în cadrul altor instituții din țară și din străinătate. Domenii de interes: istoria și filosofia religiilor. Dintre numeroasele cărți scrise de acest autor, merită menționată *Istoria filosofiei islamice* (1994), care a primit premiul Academiei Române.

Pintilie Sava (Doru) (1954–), născut în Arad, studii de filosofie la București, jurnalist, cu preocupări de filosofie socială.

George Sabău (1937–), născut în Arad, studii de filosofie la București, cu preocupări în domeniul esteticii. Cărți de autor: *Kinema Ikon* (2005), *Istoria proiectului Kinema Ikon* (2021).

Gheorghe Schwarz (1945–), profesor la Arad, la Universitatea „Aurel Vlaicu”, implicat în viața culturală arădeană, prozator prolific. Preocupări de filosofie comportamentală și psihologie „transversală” (cu cărți publicate).

Maria Sinaci, cu studii în teologie și istorie, este profesor la Universitatea „Aurel Vlaicu” și la Universitatea de Vest. Are preocupări în domeniul eticii. Cărți

publicate: *Normativitate și bioetică. Aspecte filosofice contemporane* (2014), *Bioetica și ameliorarea umană* (2021).

Ovidiu Someșan (1945–), născut în jud. Arad, cu studii de filosofie la Cluj. Preocupările sale filosofice se reflectă în creația lirică. Autor al mai multor cărți de poezie și proză.

Dan Șanta (1968–), născut în Arad, studii de filosofie la Cluj. A fost profesor la Universitatea din Cluj, actualmente lucrează în mass-media. Carte de autor: *Genunea cu îngeri. Culegere de eseuri filosofice* (2012).

Matei Șimandan (1945–), născut în jud. Arad, studii de filosofie la Cluj. A fost profesor la Timișoara și Arad. Numeroase cărți în domeniile sale de interes: filosofia științei economice, filosofia socială, etica, sociologia.

Augustin Gh. Toda (1927?–2000), profesor la Arad, preocupări pentru istoria națională sau locală, pentru istoria mișcărilor social-politice.

Paula Pompilia Tomi (1991–), cu studii la Arad și Cluj, profesor asociat la Facultatea de Filosofie din București, preocupări în domeniul logicii filosofice (cu mai multe articole publicate în țară și străinătate).

Dimitrie Țichindeal (1775–1818), studii de teologie la Timișoara, a predat o vreme în Arad. De interes filosofic este lucrarea sa *Filosoficești și politicești prin fabule moralnice învățături. Acum întâia oară culese și într-acest chip pe limbă românească întocmite* (1814).

Traian Vedinaș (1947–), cu studii liceale în Arad, urmează filologia și filosofia la Cluj. Jurnalist și profesor la Universitatea „Babeș-Bolyai”. Preocupări (cu cărți publicate) în filosofie, sociologie rurală, antropologie culturală, folclor, creație literară.

*

Repet, în încheierea acestei treceri în revistă, că în orice formă ar fi, propaganda în favoarea filosofiei este binevenită la orice nivel; dacă ea are loc și pe nivelul local, este la fel de bine. Cultura noastră, pe plan național sau pe plan local, trebuie să ia act de existența și travaliul intelectual al filosofilor noștri.

Și am mai văzut, parcurgând această carte, că filosofi de carieră au avut interes pentru viața culturală locală a Aradului, pentru istoria locurilor, găsind semnificații filosofice în acte și momente specifice acestui spațiu. Deci, și în acest mod se justifică această reunire sub criteriul spațiului arădean.